

Dnieprostoj

ALEXY KRAWCZENKO

Alexy Krawczenko zajmuje w grafice sowieckiej czołowe stanowisko i obok Włodzimierza Faworskiego jest on drugim mistrzem szkoły współczesnego sowieckiego drzeworytu. Kilkutygodniowy pobyt Krawczenki w Polsce z okazji jego udziału w jury Pierwszej Międzynarodowej Wystawy Drzeworytów w Warszawie dał nam możliwość nie tylko

osobistego zetknięcia się ze znakomitym artystą, ale także zapoznania się z całokształtem jego graficznej działalności. Wystawione w liczbie około sześćdziesięciu w Instytucie Propagandy Sztuki drzeworyty Krawczenki, obejmujące dzieła z różnych okresów jego twórczości, dały możliwość bliższego zapoznania się z charakterem jego indywidualności.

A. Krawczenko. Z cyklu «Życie kobiety»

Głównym terenem twórczości graficznej Krawczenki, podobnie zresztą jak drzeworytu sowieckiego wogóle, jest ilustracja. Na niewielkiej płaszczyźnie ilustracji książkowej i to książki niewielkich rozmiarów zamyka się olbrzymia, niezmiernie różnaita w stylu, ale zawsze odznaczająca się wysokim poziomem artystycznym, twórczość świetnego artysty. Wielką zaletą i zasługą ilustracji Krawczenki jest ta ich charakterystyczna cecha, iż nawet wydzielone z książki są same w sobie dziełami sztuki wysokiej klasy i zawierają w swym często miniaturowym formacie więcej treści duchowej i plastycznego wyrazu niż niejeden z wielkich obrazów, które oglądamy na współczesnych wystawach.

Grafika sowiecka jest tą sztuką, która w tym państwie o tak odrębnym ustroju stoi najwyżej i którą interesuje się dzisiaj świat kulturalny nie tylko ze względu na jej treść wewnętrzną, ale przede wszystkim na jej plastyczną formę. Grafika sowiecka jest sztuką nie tylko wysoko cenioną w sferach fachowych całego Zachodu, ale jej forma wywiera niewątpliwy wpływ na kształtowanie się współczesnego drzeworytu w Europie. To, co piszę o grafice sowieckiej, odnosi się w stu procentach przede wszystkim do twórczości Krawczenki, który jest bodaj najpopularniejszym sowieckim grafikim na Zachodzie. Styl graficzny Krawczenki zasadza się na operowaniu czarną kreską na białym tle. Ten styl, który w zasadzie jest sprzeczny z istotną cechą materiału w drzeworycie, to jest wydobywaniem białych kresek z czarnego tła, wywodzi Krawczenko z druku czcionki, której istotą jest również drukowanie czarnych znaków na białym tle. Ten styl, który spotykamy równocześnie u wszystkich prawie sowieckich drzeworytników, posiada wielkie

„GRAFIKA”, rocznik III, zeszyt 5.

Drzeworyt Aleksyego Krawczyński.

pokrewieństwo z drzeworytem faksymilowym połowy XIX wieku, kiedy to wszystkie prawie ilustracje i reprodukcje były wykonywane w drzeworycie.

Dlatego też, gdy oglądamy rozwieszoną na ścianie grafikę sowiecką, żywo przypomina nam się ilustracja książkowa z epoki romantyzmu. Krawczenko też najwięcej ze wszystkich sowieckich artystów posiada romantycznego charakteru nie tylko w technice drzeworytów, ale także i w stylu rysunku.

Także i autorzy romantyczni, jak Hoffmann, Dickens i Gogol, dali mu impuls do stworzenia jego wybitniejszych dzieł.

Prawie wszystkie drzeworyty Krawczenki są wykonane rylcami na bukszpanie i w tej technice nie posiada on równego sobie mistrza. Jego zręczność techniczna w wycinaniu najsubtelniejszych tonów, które w odbiciu przypominają niekiedy precyzję stalorytu (Mauzoleum Lenina), niema sobie równej u żadnego współczesnego artysty.

Pracując przeważnie dla ilustracji książkowej wypowiada się w formatach małych i, mimo że wykonał dość znaczną ilość większych drzeworytów, w tych małych formatach pozostaje niezrównanym mistrzem. Styl tych drzeworytów jest bardzo malarski i urozmaicony mnóstwem fakturowych sposobów, które wzbogaciły technikę drzeworytu.

Charakter faksymilowy niektórych ilustracji jest uwydatniony szczególnie silnie tam, gdzie rysunek sporządzony pendzlem jest wycięty w drzewie z taką ścisłością, że wszystkie odruchy pociągnięcia pendzla i cieniowanie w czarną kratkę robią wrażenie swobodnego rysunku tuszowego.

Jedną z większych płyt jest «Dnieprostrój», ale mimo tych zwiększonych rozmiarów drzeworyt ten nie ma charakteru drzeworytu

A. Krawczenko. Ilustracja

A. Krawczenko. Z cyklu «*Życie kobiety*»

ściennego, a par excellence grawiury, której wszystkie cnoty można i należy oglądać trzymając go w ręku blisko oczu. W płycie tej skupił Krawczenko wszystkie walory i charakterystyczne cechy swej bogatej techniki.

W większym również formacie jest wykonany cykl drzeworytów przedstawiający widoki z Nowego Jorku, ale cykl ten nie należy do najudatniejszych dzieł artysty. Największą płytą jest fragment z pogrzebu

Lenina przedstawiający hołd delegacji robotniczych przed zwłokami Lenina złożonemi na Kremlu.

Płyta ta jest wykonana w linoleum i jest charakterystyczna przez to, że Krawczenko mimo zwiększonych rozmiarów nie osiąga potrzebnej dla ściiennej grafiki dekoracyjności. Domeną, w której jego talent najswobodniej i najpełniej się wypowiada, pozostaje mała rozmiarami ilustracja.

Mimo tego, że większość drzeworytów Krawczenki wyraźnie w stylu uzależniła się od charakteru dawnego drzeworytu faksymilowego, artysta niezmiernie wzbogacił środki wypowiedania się współczesnego drzeworytu i do jego odrodzenia bardzo się przyczynił. Drzeworyt Krawczenki i drzeworyt sowiecki wogóle stanowi we współczesnym rozwoju i odrodzeniu tej sztuki specjalną kartę, która najchlubniej świadczy o nowych walorach artystycznych, które sowiecka sztuka wnosi do współczesnej kultury.

A. Krawczenko urodził się w r. 1889 w mieście Pokrowsku, w Samarskiej gubernji. Zrazu kształcił się w seminarjum w Saratowie, ale już w 12-tym roku życia przybywa do Moskwy, gdzie uczęszcza do szkoły realnej. W 16 r. życia zdaje trudny egzamin konkursowy do Szkoły Malarskiej moskiewskiej, w której odbywa studja malarskie. W czasie studjów tych wyjeżdża na krótki pobyt do

Monachjum, które robi na nim duże wrażenie. Po powrocie do Moskwy studjuje dalej głównie w pracowni Sjerowa i Wasniecowa. W r. 1910 kończy moskiewską szkołę i wyjeżdża do Włoch. Od r. 1912 wystawia swe obrazy w «Związku Ruskich Artystów» i w «Mir Iskustwa». W r. 1913 i 14 odbywa podróż do Indji i na Ceylon. W r. 1915 odbywa służbę wojskową na froncie jako sanitarjusz rysując wiele w wolnych chwilach. W chwili wybuchu rewolucji pracuje w Wydziale Kultury Moskiewskiej Sowietu. W roku 1918 przybywa do Saratowa i pozostaje tu przez trzy lata pracując na polu kulturalnym głównie jako dyrektor tamtejszego muzeum i organizuje wydział graficzny, który publikuje setki organizacyjnych plakatów i portretów wykonanych w litografji.

W roku 1921 wraca do Moskwy, gdzie stale odtąd przebywa odznaczając się niezmiernie płodną twórczością.

Od czasu pobytu w Saratowie uprawia wyłącznie grafikę względnie drzeworyt i należy do czołowych mistrzów sowieckiej sztuki.

Krawczenko nie jest profesorem w żadnej państwowej szkole artystycznej, stosownie jednak do sowieckiego ustroju studjów artystycznych, posiada dochodzących do niego uczniów, pozatem wpływ jego stylu jest bardzo duży na młodych grafików w Z. S. S. R., a nie brak go i u nas.

Władysław Skoczylas